

מאתרי הגולה

מרשן ביתם של צריקי הדור האחרון זי"ע ועבי"א שאותו מושבם היה בגולה ארה"ב והאיר פני תבל באור תורתם קרושתם ועבורתם

ב"ק ארמו"ר מטאהש זי"ע

עוברות והנהגות - עניני צדקה

בדעתו, אולי הטאהש'ער רב הוא צודק, דהלא רואה אני שמן השמים רוצים שאשאר כאן, דהלא כבר נתייאשתי מהרענצ"ל שנגנב לי, וראה זה פלא דפתאום נמצא עכשיו הגנב, ועוד שילם לי יותר ממה שנגנב ממני, וא"כ אפשר שמראים לי מן השמים שמקום דירתי הוא כאן בעיר מאנטרעאל, ותיכף ומיד הלך לרבינו, וסיפר לו את כל אשר קרהו, ואת פרשת הכסף אשר קיבל בשמחה רבה, ואמר לו את מחשבתו אשר חשב להישאר לדור בעיר מאנטרעאל, וע"ז הבטיח לו רבינו שלא ידאג כלום, שהוא יהיה לו כתנא דמסייע לסדר לו איזה פרנסה, ואכן כן היה, שאכן נשאר לדור שם במאנטרעאל, ואחר איזה זמן קצר התחתן שם ונולדו לו כמה ילדים, זרע ברך ה'.

אחר ששה שנים א"ל אותו היהודי: אני רוצה לגלה לך סוד כמוס, הנה בוודאי מונח בזכרוןך את כל המעשה שסיפרתי לך לפני כמה שנים, איך שהייתי באוהעל וגנבתי את הרענצ"ל שלך, דע נא ידידי, שלא היה דברים מעולם! מעולם לא הייתי בעיר אוהעל! ומעולם לא גנבתי כלום! רק דהטאהש'ער רבי הגיע אלי פתאום באישון לילה, עם חמש מאות דאללע"ר בידו, וציוה לי: אנה תלך למחר לביהמ"ד פלוני, ותמצא שם היהודי האורח, ותאמר לו שאתה גנבת הרענצ"ל באוהעל אצל הבא"ן סטאנצי"ע, ואתה רוצה לשלם לו, כדי לקיים את המ"ע של "והשיב את הגזילה", והענק תעניק לו חמש מאות דאללע"ר אלו (מובא בספר שערי אורה להרה"ג ר' יצחק אליעזר וואלדמאן שליט"א מוויליאמסבורג, - וגם שמעתי עובדא זו מהרה"ח ר' אהרן קרויס שליט"א, ששמע עובדא זו לפני הרבה שנים מבעל המעשה, שדר עכשיו בעיר מאנסי, והוא איש נכבד, וזכה לראות בנים ובני בנים, יראים ושלמים, עוסקים בתורה ובמצות, - ועדיין נשאר סוד כמוס מהיכן המציא רבינו סכום עצום כזו בעת שלא היה בידו מעות אפי' לכלכל את משפחתו, - גם אין ידוע סכום המעות שנתן לכאורה רבינו לאיש זה כדי שיסכים להעמיד את עצמו כגנב מגונה).

(מתוך הספר הנפלא אש קודש בהסכמת המחבר שליט"א ותשוח"ח לו)

לו סכום מעות, כינס הכל לתוך רענצ"ל אחד, ונשאו עמו להבא"ן סטאנצי"ע, כדי ליסע הלאה משם, ויהי כאשר הסיח דעתו ממנו לזמן קצר נגנב הרענצ"ל מתחת ידו, וכה יצא נקי מנכסיו, וחזר לעיר אוהעל לעבוד על עוד כמה שנים, עד שב"ה עכשיו כבר הגיע לכאן, - וכאשר ראה רבינו איך שמתעקש כ"כ, הניחו לנפשו.

הלה הלך למחרתו לאיזה ביהמ"ד בעיר כדי להתפלל שם כרגיל תפלת שחרית, ואחר התפלה ניגש אליו איש אחד, ונתן לו שלום, והחזיר לו שלום, אותו היהודי שאל ממנו, האם אתה מכיר אותי? וע"ז ענה לו שאינו מכיר אותו כלל, אבל יהודי זה לא עזב אותנו, ועל כן התחיל לחקור בדעתו מאיזה מקום מכיר אותנו, ולא עלתה בידו, אח"כ שאל ממנו באיזה עיר נולדת? וע"ז ענה לו שמקור מוצאו הוא מעיר אוהעל, אז אמר לו היהודי: אכן נודע הדבר! כבר נזכרתי מאיזה מקום אני מכיר אותך! וביקש ממנו: אנה בוא עמי החוצה, אני רוצה לדבר עמך איזה "פריוואטע" ענין.

ויהי כאשר יצאו שניהם החוצה, התחיל להתודות לפניו, את חטאי אני מזכיר היום, הנה בעת אשר היית בעיר אוהעל לפני כמה שנים, גם אני שהייתי באוהעל אצל הבא"ן סטאנצי"ע, והיות שהייתי שבור ורצוץ, ולא היה בידי לחם לאכול, על כן בעת שראיתי הרענצ"ל שלך, גמרתי בדעתי לגנוב אותו, ומכרתי את כל מה שהיה נמצא שם, ולקחתי מהמעות לחם לאכול ובגד ללבוש, וכעת אני מבקש מאוד את מחילתך, כי מתחרט אני על כל מה שעשיתי, כי לא יכולתי לעמוד בנסיון גדול כזה, כי היה אצלי אז ממש מצב של פיקוח נפש, אבל עתה אני מתחרט מאוד על העגמת נפש שגרמתי לך, והא לך חמש מאות דאללע"ר שזה כולל הרבה יותר ממה שנמצא שם בהרענצ"ל, ובזה אני משיב את הגזילה אשר גזלתי, והוסיף לו שבאמת חשבתי כבר אז בשעת מעשה, שאשלם לך לאחר זמן לכשירווח לי השי"ת, ועכשיו אודה את ה' בכל לבב שאינה ה' לידי האפשרות לשלם לך עד פרוטה האחרונה.

אותו היהודי נטל ממנו החמש מאות דאללע"ר בשמחה רבה, ומחל לו על כל פשעיו בלב שלם. ומיד התחיל לשוטט

החכמה תחיה את בעליה

הוה עובדא נפלאה באיזה איש, יליד עואב"י אוהעל יצ"ו, במדינת אונגארן, שנשאר גלמוד בלי משפחה ובלי משען ומשענה, אחרי תום שנות הזעם, והלך לעבוד כדי לפרנס א"ע, וכה אסף וכינס ביגיעה רבה פרוטה אחר פרוטה, כדי שיוכל להתחתן ולהעמיד דורות ישרים ומבורכים, והיות שלאיש זה היו איזה מכירין בעיר רחוקה בשם האליפאק"ס אשר במדינת קאנאדא, על כן החליט בדעתו להתיישב בהאליפאק"ס, ועל אם הדרך בדרכו להאליפאק"ס נודמן לו ליסע דרך עיר מאנטרעאל יצ"ו, על דעת לשהות שם לאיזה ימים אחדים, ושם שאל מבני העיר באיזה מקום יכולין להתארח, וע"ז השיבו לו שהטאהש'ער רבי מכניס אורחים רבים חינם אין כסף בלב ונפש חפיעה, ועל כן הלך לרבינו, ואכן קיבלו רבינו בחפץ לב להתארח בביתו.

ויהי כעבור כמה ימים, כאשר החליט בדעתו ליסע משם למחוז חפצו, נכנס לרבינו כדי להביע לו רב תודה וברכה על כל הטוב והחסד שהגדיל לעשות עמו, ואז הרחיב רבינו עמו את הדיבור בסיבת הדבר שרוצה להתיישב בהאליפאק"ס, ולא בעיר מאנטרעאל או בניו יארק, שהתיישבו רוב מנין ורוב בנין של יהודים שומרי תורה ומצות, וע"ז ענה הלה לרבינו שכבר מסודר שם עם כל צרכיו, וגם הוכן שם בעבורו איזה פרנסה, וכבר שלח למקום ההוא כל החפצים שלו מאונגארן, ועל כן אינו רוצה לשנות את מקום מגוריו.

וטען עמו רבינו, וכי כאן אי אפשר למצוא פרנסה? והציע לו רבינו שבוודאי כדאי להישאר לדור בעיר מאנטרעאל, והוא יסדר לו שישלחו לו את כל חפציו משם לכאן, וגם יסייע לו למצוא פרנסה הגונה.

וע"ז ענה לרבינו, שכבר החליט בדעתו ליסע להאליפאק"ס, והוסיף עוד, דאין השגה לרבינו כמה הרפתקאות קשות עבר עליו לאחרונה, עד שב"ה עלתה בידו להסתדר כראוי, - והתחיל לספר איך שתיכף אחרי שנות הזעם התחיל לעבוד ביגיעה רבה, וכה אסף וכינס פרוטה אחר פרוטה, כדי שיעלה בידו לנסוע למדינת אמעריקא, ובסוף השנה כשכבר נתקבץ

שיחות קודש

הלילה (כ"ו שבט) חל ההילולא של הגה"ק רבינו דוד הלוי בעל טורי זהב ז"ל. הטורי זהב שימש כאב"ד דק"ק לעמבערג, והיה חתנו של הגה"ק רבינו יואל סירקיש בעל הב"ח ז"ל, שהיה לאחרונה אב"ד דק"ק קראקא.

הטורי זהב חי באותה תקופה שחי בה הגה"ק רבינו שבתי הכהן בעל הש"ך ז"ל, וגם את חיבורם על השלחן ערוך חיברו בתקופה אחת, וזכה הטורי זהב שספרו יצא לאור עולם לפני חיבורו של הש"ך. וכאשר ראה הש"ך את ספר הט"ז, רצה להכיר את גדולתו של המחבר הזה, ולחקור במה זכה להקדימו בהוצאת ספרו לאור. ויבחר שני אנשים מגדולי תלמידיו, אנשי שם גדולים בתורה ובמעשים, ושלחם אל עיר לעמבערג, שיתהו על קנקנו של הט"ז, ולהודיע ממנו באיזו זכות זכה להקדימו בספרו. טרם שלחם הש"ך מאתו, למד אתם קושיא חזקה אחת מסוגיות הש"ס, כדי שיציעו קושיא זאת לפני הט"ז, וכך יכנסו עמו בשיחה של דברי תורה ויוכלו לתהות על קנקנו. הם נסעו לעיר לעמבערג מלובשים כעניים הולכי אורח, הגיעו לשם טרם כניסת יום השבת, ופנו את דרכם לבית הכנסת הגדול שבעיר, שבו התפלל הטורי זהב. אחר קבלת שבת ניגשו אל השמש הממונה לסדר אש"ל לאורחים, וביקשו ממנו שרצונם לאכול סעודותיהם בבית הרב, אמר להם השמש שכבר סידר מי ומי יאכל בבית הרב, ואי אפשר לו להוסיף על מספר האורחים, אמרו השלוחים שהם עייפים מאוד מטלטול הדרך, ומאוד קשה להם לילך אל בעל הבית אחר, לכן הם מבקשים לסעוד בבית הרב דייקא, אמר להם השמש שינסו לילך לבית הרב ולבקש לסעוד שם, ובודאי לא יחזיר פניהם ויקם.

הלכו אל בית הטורי זהב והתנצלו על שהם באים בלי הזמנה, אבל רצונם עז לאכול שם, הט"ז קיבלם בסבר פנים יפות, ונתן להם לישב בסוף השלחן במקום שישבו שאר ארחי פרחי. משם הביטו השלוחים אחר מעשי הט"ז, ושמעו במשך הסעודה היאך מפלפל בדברי תורה עם תלמידי חכמים שישבו בראש השלחן. אחר כך ניתנה רשות לכל אחד לשאול מה שקשה לו בסוגיא שעוסק בה, והט"ז השיב לכל אחד כשאלתו. פתח אחד מן שלוחי הש"ך את פיו, ושאל את הקושיא אשר הש"ך לימד אותם, התעמק ש"ז בקושייתו וראה שהיא קושיא עמוקה ולא ידע לתרצה, ותמה היאך איש מאותן ארחי פרחי ישאל קושיא עצומה כזו, ואמר כי לעת עתה אינו יודע לתרצה, וצריך להתעמק יותר באותה סוגיא.

אחר הסעודה הלכו כל האורחים לישון באכסניא שסדרו להם, וגם את שני השלוחים שלח הט"ז לישון אצל אחד מבעלי בתים, אבל הם אמרו שאין בכחם לילך משם, אלא רצונם לישאר שמה לישן, ובתוך כדי דיבורם הניחו ראשם על הספסל, ועשו את עצמם כישנים, הט"ז הביא להם כר וכסת וסידר להם משכב, ונשארו לישכב במנוחה.

כאשר כולם כבר הלכו מן הבית, שמעו השלוחים היאך הט"ז נכנס לחדרו הסמוך, ומדבר אל הקב"ה ואומר: רבוש"ע, אחד מעוברי אורח הקשה לי קושיא חזקה ועצומה שאיני יודע להשיב עליה, אולי פגמתי באיזה חטא אשר בגלל זה נסתמו ממני דרכי החכמה.

כך שפך שיחו לפני ה' כבן המתחטא לפני אביו, שיגלו לו מן השמים תירוץ נכון על הקושיא, פתאום שמעו קול מן השמים המשיב לו: תעיין בספר זה וזה, שם תמצא ביאור קושיא זו.

אחר כך שמעו כי הט"ז קורא קריאת שמע שעל המטה, ועלה על יצועו לנוח. בבוקר בעת סעודת יום שבת קודש, אמר הט"ז, עתה אתרץ הקושיא אשר שאל האורח אתמול, ותירץ את הכל בטוב טעם ודעת. ענה האורח ואמר: "כאשר שומעין קול מן השמים אין רבותא לתרץ הקושיא". כאשר שמע הט"ז דברים אלו, הבין שאין זה איש פשוט, כיון שגם הוא זכה לשמוע הקול שבא אליו מן השמים. קרא את שני השלוחים אליו, ושאלם מי אתם ומאין באתם, וסיפרו לו שהם שלוחי הגה"ק רבינו שבתי הכהן, אשר שלחם לתהות על קנקנו, כדי לחקור באיזה זכות זכה להוציא לאור את ספרו קודם לו, והקושיא שהקשו אינה משלהם, אלא רבם הש"ך מסרה להם כדי ליכנס עמו בדברים. הט"ז כיבד אותם מאוד, ואמר להם שבמוצאי שבת יבואו לפניו, ויספר להם סיבת הדבר, למה זכה להוציא לאור את ספרו לפני רבם הש"ך.

במוצאי שבת נכנסו אל הט"ז, ואמר להם אספר לפניכם גופא דעובדא היכי הוי, מיום הנישואין שלי נהגתי שלא לאכול סעודת שבת מבלי אורח, ובכל סעודת שבת ישבו בשולחני לכל הפחות אורח אחד או שתיים. זה לא זמן כביר אירע, כי בערב שבת קודש לפנות ערב, כאשר יצאתי מביתי ללכת לתפלת מנחה וקבלת שבת בבית המדרש, התחיל לנשב בחוץ רוח סערה חזק ונורא, ולא היה אפשר לי לילך להתפלל בשום אופן, בלית ברירה התפללתי בביתי, ואחר תפילתי המתנתי שישקוט הרוח קצת, כדי שאוכל לקרוא אלי אורח לסעודה, כאשר עבר זמן מה והרוח לא שקטה עדיין, ביקשו ממני בני ביתי שאקדש ואשב לסעודה, אמרתי להם כיון שמעולם לא אכלתי בלי אורח אי אפשר לי לשנות ממנהגי. אחר שהמתנתי כשתי שעות שקטה הרוח קצת, והלכתי לבית המדרש ולא מצאתי שם עוד שום אורח, כי כולם כבר מצאו להם אכסניות, הלכתי לבית המדרש אחר שבעיר, וגם שם לא מצאתי שום עובר אורח, כך כיתתי רגלי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שבעיר, עד שהגעתי לבית המדרש אחד בסוף העיר, ושמעתי שם איזה קול, נקשתי על הדלת, וענה איש אחד ושאל מי זה, ואמרתי זה הרב, ואני מבקש אורח שיבוא לאכול אלי, אמר האיש שלא יטרידוהו עתה, כי הוא עיף מאוד, אמרתי אולי בכל זאת רעב מאוד, אבל הוא צריך לאכול הרבה מאוד, וממילא לא אוכל למלאות משאלותי, אמרתי לו בוא עמי ואני אתן לך לאכול ולישון ככל אשר תשאל ולא תדאג כלום, הוא צעק עלי על שאני מבטל אותו ומשיתו, אבל העתרתי בו עד שהסכים וביא עמי.

האיש היה נראה מוזר ביותר, שערותיו וצפרניו היו ארוכות מאוד, ובכל מהלך הדרך עד ביתי הקניט אותי בדברים, והזהירני כמה פעמים שאתן לו לאכול כל מה שהוא צריך. הכנסתיו לביתי, והוא צעק שיתנו לו מאכל זה וזה, ומלאתי כל בקשותיו בנחת, ובכל זאת היה

מצער ומקניט אותי למאוד, אחר כך הצעתי לו משכב לישון. בקומו בשב"ק בבוקר, ביקש שיתנו לו תיכף ומיד לאכול זאת וזאת, וכבדתי אותו בכל מה דאפשר במשך כל השבת. במוצאי שבת ביקש שיכינו לו לאכול לשון של עגל לסעודת מלוה מלכה, מיד השתדלתי להשיג עגל לשחוט, וב"ה שעלה בידי למלאות גם בקשתו זאת.

אחר שמלאתי כל בקשותיו בסעודת מלוה מלכה, ניגש אלי ואמר לי, כי הוא אינו בר נש מעלמא הדין, אלא נשלח מן השמים לנסות אותי. כי היות שגם רבי שבתי הכהן חיבר ספר שפתי כהן על השלחן ערוך, דנו בבית דין של מעלה מי משניכם יזכה להוציא את ספרו קודם, ופירושו של מי יתקבל בעולם קודם, ואמר אחד מן מליצי יושר, שהט"ז יש לו זכות גדול שלעולם אינו אוכל סעודת שבת מבלי אורח, טענו מלאכים אחרים שאין זו רבותא אצלו, כי הדבר עולה לו בניקל, כי הוא רב בעיר. לכן החליטו בשמים לנסותך, אם תקיים מנהג זה אף במסירות נפש, אז תזכה להוציא ספרך קודם, לכן נשבה רוח סערה בליל שבת קודש כדי לנסותך אם תמסור נפשך לבקש אורח, ושלחו אותי לעלמא הדין לנסותך, וכיון שזכית לעמוד בנסיון, תדע שספרך יצא לאור ויתקבל בעולם לפני ספרו של הש"ך, והאיש נעלם מביתי. כה סיפר הט"ז לשני תלמידי הש"ך, הט"ז השתעשע עוד עם השלוחים בדברי תורה, אחר כך נפרד מהם ונסעו לביתם. השלוחים נסעו לביתם בשמחה רבה על שזכו למלאות רצון רבם הש"ך, וכאשר הגיעו לביתם סיפרו לרבים כל סדר השבת, ומה שסיפר להם הט"ז, ושמח הש"ך מאוד שזכה לעמוד על הדברים, ואחר כך הוציא גם הוא את ספרו שפתי כהן לאור, ושניהם נתקבלו על פני תבל באהבה, והם מאירים עינינו עד סוף כל הדורות.

ואתם תלמידים יקרים, מתי תתגדלו גם אתם לגדולים בתורה כהט"ז והש"ך, וטוב שתתחלקו ביניכם, חציין מכם יתגדלו כהט"ז, וחציין כהש"ך. ולמה תסתפקו במיעוט, במעט תורה ובמעט עבודה, ולמה תתייאשו מלזכות לגדולות ונצורות, הלא אם תזדרזו ותחגרו מתניכם להתעמק ביותר בתורה ועבודה, תזכו להתגדל לאילני רברבי מאוד. ועליכם לנטוע בלבותיכם תשוקה לזה, להתגדל בתורה ועבודה, להיות בקיאים בחדרי התורה והיראה, ולהוסיף תמיד עוד תורה, עוד יראת שמים, להוסיף יותר שעות על לימודיכם, ולהשכים יותר מקדם באשמורת לעסוק בתורה ועבודה, כי באשמורת הוא עת מסוגלת מאוד לזכות לקנין התורה ולהשגה מרובה, כי אז נשפע שפע רב ושכל גדול לתורה ועבודת ה', כמו שכתוב (משלי ל"א ט"ו) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה, דקאי על כנסת ישראל, שכאשר היא קמה בעוד לילה לעסוק בתורה, היא נותנת טרף לביתה, היינו שממשיכה על עצמה שפע ומזון, דהיינו השגה מרובה ושכל רב בתורה ועבודה, ונשפע בקרבה חיות רב, שתהיה עבודתה ותורתה בחיות ובאור פנימי.

(עבודת עבודה - מוצ"ש משפטים)

ב"ק ארמו"ר בעל תורת מרדכי מויוז'ניץ זי"ע

עוברות והנהגות - שנות הבהרות של רבינו זיע"א (ח"א)

הרה"ח ר' יוסף מאיר ברוין ע"ה שהוא הי' משב"ק בבית רבינו האמרי חיים זי"ע, ורבינו למד עמו כל יום.

היה לו לרבינו חברותא הרה"ח ר' יוסף עזרא אראן ז"ל שלמד עמו שנה וחצי, וסיפר שלמדו כל שבוע עשרים דף בסדר מיוחד של לימוד דפים חדשים וישנים. והי' מפליג לספר על גודל חסידותו של רבינו, שהיה פרומער בחור, התפלל בהתלהבות ובחיות 'לאנגע שמונה עשרה'ס, לפעמים כשהציבור סיימו כבר עלינו עדין עמד בשמונה עשרה. עוד סיפר שרבינו למד אז הרבה בספה"ק באר מים חיים.

ת"ש

רבינו זי"ע סיפר כמה פעמים שבהיותו בחור בן שמונה עשרה, אמר לו החסיד ר' משה אהרן מענדלאוויטש ז"ל, שראוי לבחור שיהיה לו שיעור קבוע בכל יום, אפילו ביומא דפגרא, ואז התחיל ללמוד דף היומי.

בשבת פרה שנת ת"ש כאשר רבינו האמרי חיים זי"ע נסע לוויחאוויץ, נסע רבינו על שבת להרה"ק מסאטמאר זצ"ל, שכבר הכירו מגרויסווארדיין כמסופר לעיל ורבינו נמשך אחריו.

תש"א

היות ובגרויסווארדיין לא היה לו לרבינו שום סביבה, וגם בתוך החצר הקדוש של אביו הסתובבו אינשי דלא מעלי, הרגיש רבינו שצריך ליסע למקום אחר יותר חסיד'יש, ולכן נסע לסאטמאר בחול המועד סוכות תש"א. מסופר שקודם שנסע שלח בכתב לשאול את הגה"צ רבי פנחס צימעטביום זצ"ל ראב"ד גרויסווארדיין אם מותר לו ליסע (כן סיפר הרה"ח ר' דוד הירש ז"ל שראה הכתב אצל השליח הב' בנציון איינהארן ע"ה).

הרה"ק מסאטמאר קירב מאוד את רבינו באופן יוצא מן הכלל. הרה"ח ר' ליפא שווארץ ע"ה בספרו 'המאזני חיל' כותב בזכרונותיו על הקירוב הגדול שנתן הרה"ק לרבינו, וסיפרו חסידי סאטמאר שבמוצאי שמחת תורה רצו ליסע בחזרה עם הבאן, אך הרב מסאטמאר עיכב את רבינו למשך זמן רב יותר משעה שלימה עד שמחמת זה איחרו את הבאן.

במשך שני חדשים הי' רבינו בקלויזנבורג אצל גיסו הרה"ק ר' יודאלע זצ"ל.

כבר בהיותו ילד, עוד בחיי זקינו כ"ק אדמו"ר אהבת ישראל זי"ע, היה לו לרבינו השתוקקות לראות צדיקים. רבינו עצמו סיפר שבשנת תרצ"א היה הרה"ק מסאטמאר בגרויסווארדיין, ורבינו - שהיה ילד בגיל תשע - הלך לראותו. כן סיפר רבינו שפעם היה בקאלוב על ז' אדר, והיה זה הזדמנות שיוכל לראות צדיקים שרצה לראותם, ורבינו היה מספר שראה בימי בחרותו הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט, הרה"ק מקאסאן ועוד צדיקים.

ימי בחרותו בגרויסווארדיין

רוב רובם של שנות הבהרות לא למד רבינו בישיבה, בגרויסווארדיין לא התקיימה ישיבה, והי' צריך ליסע למרחקים ללמוד, ולכן למעשה נשאר כמעט כל שנות הבחורות בגרויסווארדיין. רבינו סיפר שהיה צד הוה אמינא שישלחו אותו ללמוד בארץ ישראל בצל זקינו הרה"ק רבי וועלוויל מראחמיסטריווקא זצ"ל, אבל לא יצא לפועל.

היה גם מדובר שילמוד בווישאווה אצל דודו הרה"ק מווישאווה זצ"ל, אבל גיסו הרה"ק רבי יודאלע זצ"ל סבר שאין המקום מתאים בשבילו.

כן הי' מדובר שילך ללמוד בוויזניץ אצל דודו הרה"ק הדמשק אליעזר זצ"ל, אך חבריו אמרו לו שהבחורים שהם יוצאי באקאווינא אינם לפי רוחו של רבינו.

מתחילה הביאו את הגה"צ אב"ד סיטשעל ז"ל שילמד עם רבינו, ולמד עמו ב' חדשים, אחר ב' חדשים אמר שמה שהוא לומד עם רבינו יכול רבינו ללמוד בעצמו, ואינו רואה נחיצות שישאר בגרויסווארדיין.

אח"כ הביאו את הגה"צ אב"ד ציילסהיים ז"ל שילמוד עם הישועת משה זצ"ל, ואחר שנסע משם הישועת משה למד עם רבינו גמרא תוס', וגם שו"ע יורה דעה.

אח"כ למד רבינו לבד בלא מגי"ש רק עם חברותות, וסיפר הרה"ח ר' ישראל מאיר שווארץ ז"ל מגרויסווארדיין שהבחורים בביהמ"ד ידעו שאם רבינו פגע באחד היה נוטלו ללמוד עמו והיה משועבד לשעות ארוכות, ולכן כאשר ראו את רבינו נכנס לביהמ"ד יצאו מדלת אחר...

רבינו אמר פעם שתלמידו הראשון היה

למען יתהווה מהם מצוות.

ואפשר לפרש מה שכתב רש"י מה הראשונים מסיני וכו', דהנה בפרשה הקודמת מדובר מחקי התורה, אשר בלעדיה אי אפשר לדעת מהו מצוה ומהו עבירה, והתורה מדרכת את האדם לידע המעשים אשר יעשו ואשר לא יעשו. אולם בפרשה זו מדבר התורה מדיני ממונות, ובהם

עניני הפרשה

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא, א). ופירש רש"י, ואלה מוסיף על הראשונים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני.

המבחן בין מצוה לעבירה היא בההרגשה לאחריה

אפשר לומר על דרך שכתב האלשיך הק' (שמואל א כד, ה), אשר אם בא לאדם ספיקות בדבר, אם לעשות או לא לעשות, כי אינו יודע אם עשייה זו מצוה היא או להיפך, יתחיל לעשות הדבר, ויראה אם לבו יתמלא חרטה זהו סימן שאין זו מצוה, ואם אינו מתחרט אלא אדרבה מרגיש הוא שיש לו הנאה בעשייתה, סימן היא דעשייה זו מצוה היא.

דהנה כל איש אשר ניצוץ ישראל מתנוצץ בקרבו, אזי כשיעשה מצוה אחת אף כשבאה בקושי גדול ובמסירת נפש, עם כל זה הנאתו של עשיית המצוה גדולה עד למאד, ומתברך בלבבו לאמר שגם הלאה יזכה לעשות מצות ה'. ולא כן הוא בעשיית עבירה, אף שיש לו הנאה במשך זמן העשייה, עם כל זה תיכף ומיד הוא מתחרט על העבירה שעשה, אך בשעת מעשה לא היה ביכלתו להתגבר על היצר ולמנוע התאוה.

וזהו דאיתא (נדרים ט): רשעים מלאים חרטות, כי כל עוד שיש לו א אידישע געפיל מתחרט תיכף על העבירה, ומכל שכן שאינו מתברך בלבבו שיעשה עוד עבירות, אך אדרבה שאיפתו ורצונו שלא יחטא עוד.

ועל דרך זה פירשו (עי' אבן שתיא, מערכת התורות חיים, פרק ט) מאה"כ (תהלים לו, י) עוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו, פי' שתחכה טרם עשיית העבירה רק מע"ט, היינו עד שתעבור תאוותו, ואז אי"ן רש"ע, לא יבא לעשות מעשה רשע, והתבוננת ע"ל מקומו", שתתבונן מה שיהיה אחר העבירה, ואיננו", התאוה לו תהיה כבר, כי חלף והלך לו.

אף בדיני ממונות יתנהג עפ"י דרכי התורה

ובדרך זה יש לפרש הכתוב ואלה המשפטים, משפטים היינו דיני ממונות, תשים לפניהם גם כן, פי' שתעשה אותם באופן כזה, שגם אחר העסק שלו בעניני ממונות, יתברך בלבבו לאמר שגם הלאה ימשיך מעשה זו, והיינו שיהיו מצוות. והוא ע"י שיעסוק בדיני ממונות על פי דרכי התורה, וכמו כן ישתמש בהם לצדקה, ויתן ממנו למקומות כאלו

יכול האדם לחשוב שהוא יתנהג בדיני ממונות כמו ששכלו נוטה, ובדעתו יבין איזהו דרך ישרה. ועל כן למדוהו חז"ל, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, והתורה מדרכת את האדם מהו מצוה ומהו עבירה ובלעדיה לא ידע, אף אלו מסיני, שצריך האדם להתנהג אף בדיני ממונות כפי שהתורה מדרכת את האדם, ולא יתנהג בדרך ששכלו

כ"ק ארמו"ר בעל תורת מרדכי מויז'ניץ זי"ע

על החסידים

הרה"ח ר' מרדכי הנא פיקס ע"ה (חי"ר)

הפארענטשעס, שאל את הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה, אם הרבי אומר דרשה לפני תקיעת שופר. וענה לו ר' מרדכי חנא, שבוודאי הרבי אומר דרשה.

כשהתחילו לומר 'למנצח לבני קרח מזמור' לפני תקיעת שופר, פנה הלה אל ר' מרדכי חנא ע"ה ושאל, הלא לא אמר הרבי שום דרשה. ענה לו ר' מרדכי חנא ע"ה, תמתין עוד מעט ותשמע. ושוב כשהתחיל אאזמו"ר ז"ל לומר 'למנצח' בקול רם כנהוג, התרגש ר' מרדכי חנא ע"ה, והחל צו ציפן את הבגש"ק ושאל אותו, "אתה שומע הדרשה, אתה שומע?"

הנהגות

א. דרכו של הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה הי' לישב בביהמ"ד בלילה, ולמד כמה שעות. ובכל לילה מלילות החורף, הי' לומד כמה דפי גמרא. אף שבמשך כל היום היה עוסק באסיפת כספים לנצרכים, עכ"ז תיכף בלילה התיישב בביהמ"ד ללמוד.

ב. ידועה העובדה מהרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה, שפעם אחת ביקשה אותו בתו שגרה בגרויסווארדיין, שיכנס אצלה בבוקר קודם התפילה לשתות קאווע, ושמע בקולה. ועיי"ז איחר לשמוע את ברכות השחר מכ"ק אאזמו"ר זצ"ל, והתמרמר מאד על זה, וצעק על בתו שעל ידה נעשה זולל וסובא'ניק. ואמר לה, שמעתה לא יבוא אצלה שוב לשתות, שהרי מחמת זה איחר מלשמוע הברכות מהרבי. שאלה אותו בתו, וכי מה איכפת לך בזה, הלא כבר שמעת אתמול הברכות, וגם תשמע למחר, ומהו כל הרעש אם איחרת יום אחד ולא שמעת. השיב לה ר' מרדכי חנא, אתמול שמעת עבור אתמול, ולמחר אשמע עבור מחר, אבל הברכות של היום כבר לא אשמע, והרי זה מעוות לא יוכל לתקון. [נוסח אחר: אתמול הי' מסכת ברכות, היום הוא מסכת שבת, כל יום הוא מסכת אחרת].*

ג. לאחר שיצא כ"ק אאזמו"ר זצ"ל בליל שבת מעריכת שולחנו, התיישבו החסידים ביחד, וזה היה נקרא 'דריטע טיש'.

בפרשת בא, היה הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה חוזר על הגדה של פסח, בשולחן השלישי.

א. הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה הי' איזה תקופה, השומר ל'שמא יטה' אצל כ"ק אאזמו"ר זצ"ל, בליל שבת קודש אחר התפילה עד עריכת השלחן. ומיד אחרי התפילה הלך לחדרו של אאזמו"ר ז"ל, ולא הי' לו זמן לומר שלום עליכם. כ"ק אאזמו"ר זצ"ל הי' אומר לו בדרך צחות, "היתכן שיהודי כמו רבי מרדכי חנא, לא יאמר שלום עליכם!?"

ב. פעם אחת כשהיה כ"ק אאזמו"ר זצ"ל על אם הדרך לרגלי נסיעותיו, והיה אז שעת חירום ותקופת מלחמה. והעולם היו עוסקים בזה ומדברים ביניהם אודות החדשות שנתהוו, וכנהוג שכל אחד מספר מה שהוא יודע. פתאום נכנס הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה, והכריז שהוא יודע כבר הכל בדיוק. כל השומעים רצו לשמוע מה בפיו, בחשבם שיודע פרטים אודות המלחמה. והתחיל לומר, "אתמול היה הרבי במקום פלוני, בלילה הזה ילין הרבי במקום פלוני, ולמחר יסע למקום פלוני וכו'". כי לא עלתה על דעתו שהרעש שמדברים ביניהם, הוא מענין אחר וזולת הרבי.

ג. כ"ק אאזמו"ר זצ"ל סיפר, שפעם אחר שיעורו של הדיין הרה"ג רבי יעקב האניג ז"ל בספר מסילת ישרים, אמר הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה, שכל מה שהדיין אומר בשיעורו, אפשר לשמוע כאשר הרבי (כ"ק אאזמו"ר זצ"ל) אומר 'מחללו' (בהנוסח הידוע, בומר כל מקדש).

ד. כשנסע כ"ק אאזמו"ר זצ"ל לקארלסבאד, אמר הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה להרה"ח ר' מאיר כהנא ע"ה שו"ב מוויילחאוויץ (שהי' רגיל לנסוע עם אאזמו"ר ז"ל למרחץ קארלסבאד), "זאלסט מיר איבער זאגן יעדעס ווארט פונעם רבי'ן. נישט נאר די תורה, נאר אפילו יעדע שיחת חולין". לפי שכל דיבור שלו איז געמאסטן, ושיחת חולין של תלמידי חכמים צריכים לימוד (סוכה כ"א ע"ב). ה. כאשר הגיע הרה"צ הרבי מפאליענע זצ"ל לגרויסווארדיין, הלכו אצלו אלפי אנשים. אבל הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה לא הלך אצלו, כי דעתו הי' שמאחר שהרבי מפאליענע זצ"ל הוא מחסידי כ"ק אאזמו"ר זצ"ל, אינו מן הראוי שיתנהג באדמורו"ת.

ו. רובם של החסידים באיזור שלנו, היו לובשים כובע נמוך, מלבד הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה הי' לובש כובע גבוה. משום שכאשר הי' צריך לקנות כובע חדש, לא קנה כובע לעצמו. אלא קנה כובע חדש לכ"ק אאזמו"ר זצ"ל, ולקח לעצמו כובע הישן של אאזמו"ר ז"ל [שלבש כובע גבוה].

ז. בשנה אחת בא על ראש השנה לכ"ק אאזמו"ר זצ"ל, איזה בנן של קדושים. ובעמדם על

נוטה.

כשתורם להחזקת התורה מעלה הממון להקדושה, ועיי"ז העולם מתקיים

וענין החזקת לומדי תורה י"ל, דהנה הרמ"א (או"ח סימן ו, סעיף א) פירש הברכה רופא כל בשר ומפליא לעשות, לעשות, שהקב"ה מפליא לעשות במה ששומר רוח האדם בקרב, וקושר נשמת האדם שהיא דבר רוחני בגוף גשמי. וכן י"ל לענין החזקת לומדי תורה, שזהו מפלאות הבורא יתברך שקשר קיום התורה בגשמיות, שע"י שתורמים מהונם להחזקת התורה, יש עלייה לממון הגשמי אל הקדושה, ועיי"ז העולם מתקיים. עדה"כ (תהלים פט, ג) עולם חסד יבנה, שהעולם נבנה על ידי החסד, וכמו"כ קיום העולם הוא ע"י חסד.

ובזה יבואר מה דאיתא במדרש (ב"ר צט) שהקדים משה רבע"ה בברכת השבטים את זבולון ליששכר, בשביל שזבולון היה מפרנסו, כי הנותן חשוב עוד יותר מהלומד. וכמו שפירשו הפוסק (משלי כג, כג) אמת קנה ואל תמכור, אמת רומז על התורה (שהיא תורת אמת), שהמחזיק קונה את התורה, בזמן שהתלמיד חכם אינו מוכר כלום.

ענין החסד יש להקדים עוד לפני תורה

ומה שאמרו חז"ל (סוטה כא ע"א) מאי בוז יבוזו לו (שיר השירים ה, ז), אמר עולא לא כשמעון אחי עזריה (שלמד תורה ע"י אחיו, שהיה עוסק בפרקמטיא כדי שיחלוק בכות לימודו של שמעון - רש"י) ולא כר' יוחנן דבי נשיאה, אלא כהלל ושנבא, דכי אתא רב דימי אמר הלל ושנבא אחי הווי, הלל עסק בתורה שבנא עבד עייסקא, לסוף אמר ליה תא נערוב וליפלוג, יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו'. ומאמר זה תמוה הוא, דמשמע דענין שותפות של יששכר וזבולון אינו דבר הגון, ובוז יבוזו לו.

ובענין יעקב ובעץ יוסף מבארים, דודאי באופן שמחזיקים ידי התלמיד חכם מתחלה שיוכל ללמוד תורה מתוך הרחבה, דבר זה בודאי חשוב הוא, והמחזיק יגיע לו חלקו בתורה, אבל בהלל ושנבא איתא בגמרא (יומא לה ע"ב) שלא היה להלל לשלם לשומר הפתח של הביהמ"ד וכו', היינו ששבנא הניחו להלל ללמוד תורה מתוך הדחק, ולבסוף בא לומר תא נערוב וליפלוג, אז בוז יבוזו לו.

ולפי"ז י"ל דענין החסד צריכים להקדים עוד לפני תורה, כמו שמצינו

א. וזה נכלל במה שאחז"ל (עי' רש"י שמות יט, א עה"פ ביום הזה) בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, שלא יחשוב מה שהיה ומה שיהיה, רק עכשיו יתחזק אריינצוכאפן כל מה שביכלתו. שאפילו יום אחד שעלה בידו להיות נשמר מן העבירה, הוא חשיבות גדול. וכן בעניני עשה טוב ידע שמה שעלה בידו לעסוק בעשה טוב בכל יום בפנ"ע, הוא חשוב הרבה (ס"ג שמות תשי"ב).

מוקדם וכו', עיי"ש. ויש להוסיף שכן משמע מהמשנה עצמה, שהרי נשנה קודם אם אין קמח וכו' לפני שנשנה אם אין תורה וכו', ומבואר מזה שהמחזיק חשוב יותר מהלומד.

(גליין דרכה של תורה; ישיבת וויז'ניץ, בלומינגראווי נ"י.)

בבריאית העולם שקודם נברא העולם ע"י חסד, ואח"כ ניתנה תורה. והנה אאזמו"ר ז"ל אמר (אהבת ישראל, ליקוטים כו) על מה דאיתא במשנה (אבות פ"ג מ"ז) אם אין קמח אין תורה אם אין תורה אין קמח, דלא נודע איזה מהם מוקדם, ויש להביא ראיה דקמח

עוברות ואמרים נעימים מגרולי הרורות

הרה"ק הסבא קרישא מריזין זי"ע א (ה"ג)

ממאקארץ זצ"ל את ספה"ק שער התפלה להרה"ק בעל הבאר מים חיים זי"ע, שם פעמיו לריזין לקבל הסכמה מרבינו הרה"ק מריזין זי"ע, כשבא להיפרד מאת פני הקודש ביקש מהרה"ק זי"ע שיאמר לו איזה דברי חיזוק שיהיה לו לתועלת ולצידה לדרך, ונענה הרה"ק לבקשתו אך בתנאי שיפרסם ויפיץ את הדברים לכל מאן דבעי.

ופתח הרה"ק במה שיש לדקדק בהכ' בפרשת ויחי (בראשית מט, א) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, ואילו בפועל לא אמר לבניו כלום ממה שיהיה באחרית הימים, וברש"י ז"ל (שם) בד"ה ואגידה לכם פי' ביקש יעקב לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכונה וגו', ותי' הרה"ק זי"ע שלאמיתו של דבר כן מרומז בדברי יעקב אבינו מה שיקרא אותם באחרית הימים, והיינו שראה יעקב אבינו בעיני רוחו את שפלות מצבם של עם ישראל קודם ביאת משיח, שיעמוד האמונה והדת כולה על חוט השערה, והעצה היחידה להתגבר ולעמוד מול נסיונות הזמן של עקבתא דמשיחא, יהי' ע"י שיתאספו באסיפת חברים מקשיבים באגודה אחת להשי"ת, וזאת יהיה לתועלת ולחיזוק האמונה באחרית הימים.

וזהו שרמז יעקב לבניו 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', 'יקרא' הוא מלשון קר וצונן, והיינו שישרור קרירות גדולה בעיני אמונה 'באחרית הימים', והעצה לזה הוא 'האספו ואגידה' מלשון אגודת אזור - מ'זאל זיך צונויף קומען אינאיינעם און רעדן פון צדיקים, ועי"ז יוכלו עמוד נגד הקרירות הבאה באחרית הימים.

ומרגלא בפומיה דכ"ק אדמו"ר זצוק"ל לומר בשם הרה"ק ריש"י מבוהוש זי"ע שפי' עם דברי זקינו הרה"ק רבינו מריזין זי"ע הנ"ל את הפסוק (מלאכי ג, טו) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו, ולכאורה לפי דקדוק הלשון היצ"ל 'אז ידברו' ולא 'אז נדברו', רק פי' הכ' הוא 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו', היינו כשידברו איש אל רעהו מיראי ה' הצדיקים, אז 'ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' והגם הדבר יחשב לזכות להצדיקים יראי ה', וגם 'לחושבי שמו' היינו לאלו המדברים מגדולת הצדיקים ומשגב מידותיהם, שגם להם לזכות יחשב, וכנ"ל דהעצה היעוצה להחזיק מעמד באחרית הימים הוא רק בכח האסיפה

קדושת המחשבה

שח כ"ק מרן אדמו"ר הנוע"א זצוק"ל: שמעתי מכ"ק אדמו"ר רבי יצחק מבאהוש זי"ע שאמר בשם זקינו הרה"ק מריזין זי"ע לפרש הכתוב (שמות יג, ב) קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל, דלהורות בא שצריך האדם בהשכימו בבוקר, לקדש את ראשית מחשבתו דיבוריו ומעשיו שהם בבחי' 'בכור', להטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה לכבוד השי"ת, ועל ידי זה מתקדשים מעשי האדם ומחשבותיו של כל היום כולו עכבה"ק.

ומוסיף מרן רבינו זי"ע דאפשר לומר שעל ידי שהאדם מקדש את ה' בכור' שלו, הן בכור בנים כפשוטו והן בכור מחשבותיו דיבוריו ומעשיו, מתעורר בזה מדה כנגד מדה, שהקב"ה יעורר עליו מדת בכורו ית', דהיינו 'מדת הרחמים' שהוא בכור מדותיו ית"ש, וכלשון רש"י (בראשית א, א) 'הקדים' מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, וזה יתפ' הכתוב 'קדש לי כל בכור', דהיינו שתקדיש בכור מעשיך ומחשבותך לה', מדה במדה יתעורר מלמעלה אשר 'פטר כל רחם בבני ישראל', שהשי"ת יקדים ויעורר על בני ישראל את מדת הרחמים 'בכורו של הקב"ה'.

(כ"ק מרן אדמו"ר הנוע"א זי"ע א - נוע"א פר' בא)

יראת שמים

כותב כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

ידוע מה שאומרים על רבינו הקדוש הסב"ק מריזין זצוק"ל שכל כך גדולה היתה יראתו את ה', שלא היה מתנועע ולא נע ולא זע כהוא זה מחמת יראתו, ויראה כזו בחינה גדולה הוא 'שירא להזדעזע', וכן ראו אצל הרבה מצאצאיו הק' זצוק"ל.

ובחינה זו מרומז בדברי זקני רש"י הקדוש ז"ל בפר' בחוקותי (ויקרא כו, יב) עה"כ והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלהים וגו', 'אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם ולא תהיו מזדעזעים ממני, יכול לא תראו ממני ת"ל והייתי לכם לאלהים', וקשה דלכאורה הא גופא שלא יזדעזעו מורה על חיסרון היראה, ואולי י"ל דהכ' והייתי לכם לאלהים מורה על בחינת היראה הגדולה הנ"ל שיראים להזדעזע, ועל כן לא תהיו מזדעזעים ממני מחמת היראה הגדולה והבן. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - כת"י)

העצה לעמוד בנסיונות עקבתא דמשיחא ע"י ההתאספות לדבר מצדיקים

שח כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

בעת שהדפיס רבי אברהם גרשון

עוברות והנהגות

יראת שמים

א. פעם אחת באמצע עריכת השו"ט ראה כ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים על פני רבינו זי"ע כי הוא נחלש וכי אין לו כח להמשיך בעריכת השולחן. אדמו"ר שאל את רבינו אם הוא רוצה לסיים את הטיש ולמרבח הפלא הסכים רבינו וזה היה ראי"ה גדולה שכוחו אזל, שהרי בד"כ היה אזור כגיבור חלציו ובמס"ל היה ממושיך את עבודתו הק', והנה הוא מסכים בכזה קלות לסיים את הטיש, אין זה כי אם אפיסת הכוחות ממש.

מיד ברכו ברכת המזון ודלגו על כל הזמירות של סוף הטיש ורבינו עלה לביתו, ולאחר שעבר זמן מה השלים את כל הזמירות בעצמו, ולבסוף אמר: "מ'האט נישט געזינגען לכו בנים, יראת ה' אלמדכם!" ואמר את הטעם שמזמרים את זה בסוף השו"ט, שהרי **סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא.**

ב. בדעתו הכל כלול ביראת שמים. כפי שאמר פעם לאחד מבני משפחתו במענה לשאלה איזה תפילה כוללת כל התפילות, אמר רבינו: "יראת שמים! כי אין מחסור ליראיו!" והמשיך רבינו עם ה'ווארט' של הרה"ק ר"ר ברוכ"ל ממעז'בו' זי"ע על הקאפיטל "אשרי כל ירא ה'", "הנה כי כן" - אם אכן כן הוא, שלכל הדברים האלו זוכה הירא ה', "יבורך גבר" - כשבאת לברך יהודי, תברכהו בברכת "ירא ה'", שיזכה ליראת שמים!

ג. בפתיחת הזמן לבחורי חמד אמר פעם על פי הווארט הנ"ל על מה שאיתא בגמ' (ברכות) דכשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו וכו' ואמרו לו רבינו ברכנו אמר יהי רצון שיהי' מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, אמרו לו רבינו עד כאן אמר להם ולואי וכו', והטעים רבינו שלכן בירך רבי יוחנן בן זכאי בברכת שיזכו ליראת שמים כי ברכה זה כוללת כל הברכות.

ד. גם כאשר נולדה בת במשפחה וקראו את שמה ע"ש הרבנית הצדקנית ע"ה אמר רבינו על השם הזה: "זי איז געווען א יראת ה', איז די נאמען א סגולה און שמירה אויף אלעמען".

ה. יהודי התייעץ עם כ"ק אדמו"ר שליט"א ממאנסי על איזה סגולה לפרנסה, ושאל את להבחל"ח רבינו מה לענות ליהודי הנ"ל, אמר רבינו: "שיאמר פר' היראה, וייל אוזי שטייט - טרף נתן ליראיו!"

ב"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע

עוברות ואמרים נעימים מגדולי הדורות - המשך

ויש להטעין זאת בעזוהי"ת גם בכוונת זקני רש"י ז"ל (שם) ד"ה לאמור "עצה לטובתך אני משיאך", דהיינו שתתעניין במצבו הדחוק ותחפש ליתן לו עצה טובה להקל דוחקו מעליו.

ובזה יל"פ בעזוהי"ת כפל הלשון בהפ' כי פתח תפתח את ירך לו (שם, ה) שצריך האדם לפתוח ידו שני פעמים, כי חוץ מזה שתפתח את ירך ליתן לו מטבע חשובה, תקדים בשלומו בסבר פנים יפות, והשיאהו בעצה טובה להקל מעליו דחוקו, ועי' בפ' רבינו הברטנורא ז"ל (אבות פ"א מט"ו) שמאי אומר כו' והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות, ופירש כשאתה מכניס אורחים לביתך לא תתן להם ופניך כבושות בקרקע, שכל הנותן ופניו כבושות בקרקע אפילו נותן לו כל מתנות שבעולם מעלין עליו כאילו לא נתן כלום. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - כת"י)

(מתוך הספר רועה אבן ישראל בשלבי עריכה ותשו"ח להרב המחבר שליט"א שנתן לנו להשתמש באוצרותיו בנפש חפצה)

והאחדות, וכדכתי' (ישעיה' מא, ו) איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - דב"ק)

קבלת פני העני בסבר פנים יפות נכלל במצוות הצדקה

כותב כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

בספר ילקוט שמעוני (עמ"ס אבות) מביא בשם רבינו הקדוש מריזין צוק"ל עה"פ בפ' בהר (דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על כן אנכי מצוך לאמור פתח תפתח את ירך לאחיך לענייך וגו', אשר לכאורה צריך להבין מהו תיבת לאמור.

ופירש עפ"י הגמ' (בבא בתרא ט: הנותן פרוטה לעני מתברך בשש והמפייסו ב"א, הרי לנו כי הפיוס דבר גדול הוא, וזשה"כ אשר אנכי מצוך לאמור, ר"ל שתאמר להעני דברי פיוס, שאם כי עתה נצרך הוא לבריות אכן לא ירחק היום וממונו יעמידו על רגליו בעזוהי"ת, ויוכל הוא עצמו להפריש מממונו לצדקה, ולקיים מצוות כי פתח תפתח את ירך, עכדבה"ק.

ו. פעם בהירצייט של הרבנית הצדקנית ע"ה עשו סיום ששה סדרי משנה, אמר רבינו זי"ע שנועץ סופו בתחילתו. המשניות מסתיים ב"להנחיל לאוהבי יש" - י"ש ראשי תיבות - "יראת שמים", ומתחילים המשניות ב"מאיתי קורין קריאת שמע", קרי"ש הוא ג"כ ענין של יראת שמים.

ז. רבינו זי"ע במתק לשונו הזהיר על היראה ואמר: "לכו בנים שמעו לי, לכו איז א לשון פון זריזות, כשהיציצה"ר בא לאדם לטרדו, צריכים לזריזות רבה "נישט כאפן א שמועס מיט אים, נישט זיך אויס'טענה'ען מיט אים, נישט פאוואלען מיט אים", רק בזריזות רבה להתרחק מדבר העבירה.

ח. פעם באמצע שפאציר דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים עם רבינו זי"ע דברי תורה בענין יראת שמים, שכידוע מספה"ק שיש שני מיני יראה: יראה תתאה ויראה עילאה, והנה יראת העונש הוא יראה על אחר זמן שחושש מזמן העתיד לבוא. אבל יראת הרוממות הוא על כל רגע ורגע, ומיד התבטא רבינו זי"ע על זה: ועתה ישראל מה ה"א שואל מעמך... (דהיינו שהיראה הנדרשת היא יראה של 'עתה' ולא יראה שלאחר זמן).

ט. בדרך כלל הסתיר רבינו זי"ע את מדרגותיו ולא ראו על פניו שום התלהבות בעבודתו הק', ורק מפעם לפעם נתגלה בגילוי טפח ממה שהוא מרגיש בלב, כמו שראו כמה פעמים בשנותיו האחרונות כאשר באמצע הזמירות לפני קידוש כאשר אמר "ושיייתי ה' לקראתי", כשהוציא מפיו שם ה' נרעד ונודעזעזע כל גופו.

י. וזה היה יכול לקרות בברכות ובקר"ש שאמר לעצמו בחדרו, כשאמר שם ה' רעד כל גופו.

יא. ראו פעם בא' מימי הסוכות בעת נטילת לולב כאשר אמר "תקרב אחד אל אחד והיו לאחדים ביד", כשאמר התיבה "אחד" נרעד כל גופו כנ"ל, ונשנה הדבר עוד פעם כשאמר שוב התיבה "אל אחד".

יב. סיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים שבשהותו בלאס אנג'לעס לאחר הניתוח, היו ימים בהם היתה חולשתו גוברת, ואז הלך לישון בלילה (כידוע שתמיד לא ישן בלילה). כמובן שגם זה לא היה לזמן ארוך וגם זה רק מאוחר בלילה. ויום אחד שאל רבינו את אדמו"ר לפני כן מתי העלות השחר, הרי צריכים לקרות קרי"ש? אמר לו אדמו"ר שיש עוד כמה שעות לסוף זמן

לעשות, והאדמו"ר צוק"ל ענה: כתיב וחי בהם ולא שימות בהם. אל הרופא תאמרו שאתם מסכימים, ואל אביכם תאמרו שלא תהיה שום אשה בחדר. ואכן כן עשו.

ויהי ביום הניתוח, לאחר שבני רבינו עברו להיפרד מרבינו (החשש היה גדול ה"...) הרדימו את רבינו והכניסו אותו לחדר הניתוח. כ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים ליווה את רבינו עד מקום מסוים, ואז התחיל לתעות בפרוודורי בית החולים למצוא את הדרך לצאת. לאחר כעשר דקות ראה את הרופא המרדים מסתובב בבהלה בפרוודור, וכאשר הבחין באדמו"ר, רץ לקראתו ואמר לו, איני יודע מה קרה, היינו באמצע פעולות ההרדמה החזקה, ופתאום התעורר הרבי, ולאחר רגע התנענע והוא מנסה להוריד את המכשירים ומנסה לרדת מהמיטה, ואנו לא יודעים מה לעשות... אדמו"ר שהבין מיד במה הענין, ציווה להם שיאמרו להאשה שתצא מהחדר לכמה דקות, והרופאים נתנו לרבינו טעלעפאן ואדמו"ר שאל את רבינו זי"ע מה קרה, ורבינו השיבו בצער שיש פה בחדר אשה, והרי הוא התנה שלא יתנו לנשים להיכנס...

(מתוך הקונטרס בהיכל קדשו זכרונות מנכדיו בני כ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים ותשו"ח להם)

קרי"ש והוא הכין שעון מעורר ואין מה לדאוג. כמה דקות לאחר שהלך לנוח ראה אדמו"ר שרבינו יוצא מהמיטה והולך לראות בחלון. הסביר אדמו"ר שוב לרבינו שאין מה לדאוג, יש שעון מעורר ומספיק שעות וכו'... לאחר כמה דקות - חוזר חלילה, רבינו יורד מהמיטה והולך להסתכל בחלון, וכך היה כל 5-10 דקות במשך שעתיים תמימות! הוא לא היה יכול בשום אופן לישון כאשר ידע שבעוד זמן מועט יתחייב במצוות קריאת שמע של שחרית!!

יג. לפני הניתוח הגדול שעבר רבינו בשנת שתס"ו התנה רבינו שלא יהיה שום אשה בכל הנוגע לניתוח. כאשר אמרו לרופא את דרישת רבינו, סירב בכל תוקף. הוא הסביר שיש לו איזה נור"ס (אחות) שבלעדיה הוא לא יכנס לשום ניתוח. ובלשון שאינו משתמע לתרי אנפין פסק: אם אתם רוצים שהוא יחיה הוא חייב לעבור את הניתוח, ואני איני עושה את הניתוח בלי האשה הזו. הוא הסכים שהאשה לא תיגע רק תעזור לו, אבל היא חייבת להיות בחדר כדי לעזור לו.

רבינו לא ידע מזה כלום רק בני רבינו הבינו שלא יסכים שיהיה שום אשה בחדר, פנו אל כ"ק בעל התורת מרדכי מוויז'ניץ צוק"ל לשאול כדת מה

פנינים ועובדות - תורה (ח"ד)

ג' פעמים ביום הוא כדי להגיע לאמונה, וגם בעת התפילה ראו את רבינו זי"ע מתפלל כמונה מעות עם כל היישוב הדעת כל מלה ומלה.

והסדר שם היה שבכל יום היה רבינו זי"ע אומר את הברכות בחדרו הק' והיו נכנסים לשם כל הקהל, וכל מי שהיה שם בשעת אמירת הברכות יכול להעיד מה שהרגישו איך שכל מילה חודר לעצמות, ברוך... אתה... שתרגילנו בתורתך... ובפרט בעת שאמר "וכוף את יצרנו להשתעבד לך" איך שבכל יום היה גופו נתרעד במלים אלו, וסיפר יהודי שבא מארץ ישראל שפעם בדיוק יצא לו להיות שם בשעת הברכות ואמר אח"כ שמעולם לא שמע כזה "וכוף את יצרנו", ומאז כשבא לחו"ל לא רצה לפספס את הברכות אצל רבינו זי"ע שחדר לעצמותיו.

ובשנה האחרונה לחיי רבינו זי"ע עלי אדמות אחר שחזר מהביה"ח בקליוולאנד והיה צריך להיות מחובר למכשיר דיאליזה להפעלת הכליות, והביאו הרה"ח ר' יואל האלפערט שליט"א מאברכי חשובי חסידי סאטמאר, והוא ידע איך צריכים להשתמש בזה ואיך צריכים לעשותו והוא היה ממונה על הדיאליזה, והרה"ח ר' יואל שליט"א לא ידע שום דבר חוץ מסאטמאר וכמעט שלא שמע לפניו מראחמיסטריווקא, אבל בשנה זו הוא נתקרב ביותר אל רבינו זי"ע בקשר אמיץ וחזק,

ובעת ההסתלקות של רבינו זי"ע בכה מאוד ולא היה יכול להירגע, ושאלו א' מפני מה אתה בוכה כ"כ, ענה הרה"ח ר' יואל שליט"א ואיך לא אבכה על מה שלא אזכה עוד לראות, ושאלו מה זכית לראות, ענה לו הרה"ח ר' יואל שליט"א שבשנה האחרונה היו אומרים לפני רבינו זי"ע את התפילות והוא היה חוזר מילה במילה, ואפי' בחודש האחרון כשכבר לא היה בכחו של רבינו זי"ע לחזור אחר האומר אלא רק שמע, בכל יום ויום בעת שהיו אומרים לפניו את המילים "וכוף את יצרנו להשתעבד לך", ראה איך שרבינו זי"ע אחזו רעד והיו הרבה ימים שהמספרים של המכשירים היו יורדים, ואיך לא אבכה ע"ז, וזהו ודאי שבגשמיות כבר לא היה לו יצר הרע אלא כדמרגלא בפומייהו שיש להתפלל על היצר הרע ברוחניות.

מחסידי שאמר אז דברי תורה בפרשת קרח בשם אביו הק' זי"ע, דחנה כשהתפללה שיוולד לה בן ביקשה שיהיה הבן לא חכם ולא טיפש (ברכות לא, ב), והנה בשלמא מה שביקשה שלא יהיה טיפש מובן, אולם למה התפללה שלא יהיה חכם ומה איכפת לה בזה (ועי' ברש"י שם), וביאר האמרי אמת שגם מחכמה יתירה מדאי אינה נצמחת טובה, שהרי קרח פיקח היה ופוקח חזי מה עלתה לו בפיקחותו, שכל מעשה קרח נצמח

בעוהשי"ת השבוע נביא בזאת כמה נקודות ועובדות על רבינו זי"ע כפי שזכינו לשמוע מפי המשב"ק הגה"ח ר' יהושע חיים קאסטען שליט"א.

ענין האמונה היה חדור ברבינו זי"ע ביותר וכפי שאפשר לראות בספרו אמרות טהרות כשמדבר מעניני אמונה בלהבת קודש, [ויש לציין שכל מה שרבינו זי"ע דיבר, לא דיבר אלא מדברים שהוא עצמו עמד בכך], עי' באריכות בשמועס בפר' יתרו על הפסוק אנכי השם אלקיך איך שרבינו זי"ע מדבר באריכות מאמונה.

ונביא בכאן מה דאיתא בספר יסוד העבודה בשם א' מתלמידי המגיד זי"ע, שהמרחק מאמונת המח לאמונת הלב היא מהלך של ת"ק שנה, [ע"ש בשמועס בפר' יתרו שרבינו זי"ע מזכירו ברמז], שאמונת המח היא אמונה שיש לכל אחד שמאמין שהכל מהשי"ת והוא ברא את העולם וכדו', אבל אמונת הלב היא בדרגה יותר גבוהה שמרגיש את האמונה, שכמו שמרגיש את אבריו ובגדיו ג"כ מרגיש את השי"ת ואת האמונה ויכול אפי' למשמש את האמונה, ורבינו זי"ע אחז בדרגה זו.

והיה אפשר לראות זאת בעת שבנו הרה"צ ר' מרדכי זצ"ל נפטר על פניו איך שקיבל הכל עליו באמונה שלימה, בין בשעה ששמע את הבשורה ובין בימי השבעה ובין כשעלה על הציון, שכבר נתפרסם איך שכל הזמן חשב מצער השכינה וקבל עליו הכל באמונה שלימה.

סיפר א' שכשהיה אברך צעיר הלך ברחוב בימות בחורף והיה שלג גדול, וראה איך שרבינו זי"ע מועד והחליק על הארץ על השלג, מיד ניגש לרבינו זי"ע לעזור לו לקום, וכשרבינו זי"ע נעמד ראה איך שרבינו זי"ע עומד עם חיוך בפנים, ושאלו לשמחה מה זו עושה, השיב לו רבינו זי"ע שנפל ברעיונו לומר על המשנה "איזהו עשיר" מי הוא עשיר, "השמח בחלקו" מי שהוא שמח כשהוא מחליק, ובדרך כלל כשאדם מבוגר נופל מקבל מכה וכדו', אבל רבינו זי"ע באותו דקה החליק נפל לו ברעיונו פשט בדברי המשנה, וזה אינו אלא במאמין שהכל הוא בהשגחה מלמעלה.

באותו שמועס בפר' יתרו מביא רבינו זי"ע את ד' הרמב"ם דהטעם שתקנו חז"ל להתפלל

מסתובבים עם הטלית כאפן מוחין אני יודע על מה הם חושבים 'שטותים והבלים' בזמנים שלנו אין לנו שיעור רק התורה הזאת צריך ללמוד וללמוד) צריכים למלאות הזמן ביגיעת התורה, ולא לפנות הלב לבטלה. (ח"ב עמוד ל"ה).

ג. כ"ק אדמו"ר הבית ישראל מגור זצוק"ל בתקופה הראשונה שאחרי ההסתלקות אביו הרה"ק האמרי אמת זי"ע לא ניהל שלחן, כי בעת ההוא היו ימי מלחמה בארץ ישראל בשנת תש"ח, וזוכרני מה ששמעתי

פנינים מבעלי הרולולא מלוקט
ביתר ספרי אמרות טהרות

א' באדר - הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב זי"ע

היה מעשה עם הרה"ק מאפטא זי"ע שבסוף ימיו התחילו לצאת גזירות קשות על ישראל, והבטיח הרה"ק זי"ע שכאשר יסתלק מן העולם לא ינוח ולא ישקוט עד שיתבטלו הגזירות ויבוא משיח צדקנו, כעבור כמה שנים מפטירתו, באו צדיקים אל בנו הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב זי"ע בטענה, שאביו הרה"ק זי"ע הבטיח לפני ההסתלקותו שלא יכנס לגן עדן עד שיפעול להביא משיח, והנה עברו כמה שנים ועדיין לא נושענו ולא נתבטלו הגזירות, הרכין הרה"ק מזינקוב זי"ע את ראשו על ידיו, וישב כך כמה דקות, אחר כך זקף את ראשו ופתח ואמר: "איך האב געפרעגט דעם טאטן און ער האט מיר געענטפערט אז דארטן אויף יענער וועלט זעהט מען אז אלעס איז לטובת ישראל" (שאלתי את אבי מורי וענה לי שבעולם הבא רואים שהכל הוא לטובת ישראל), ופירש בזה הרה"ק מאפטא זי"ע את הפסוק "דמינו אלקים חסדך בקרב היכלך" (תהלים, מת, יד), מה שהיה נדמה לי בעוה"ז שהוא בחינת אלקים מדת הדין, חסדך בקרב היכלך, היינו בעולם העליון אני רואה שהוא חסד, כי למעלה בשמים רואים שהכל הם רחמים וחסדים. (ח"ב עמוד 10).

ב' באדר - הרה"ק רבי ישראל מגור (הבית ישראל) זי"ע

א. פעם דיבר עמדי כ"ק אדמו"ר הבית ישראל מגור זצוק"ל בכמה ענינים שונים, ובתוך הדברים אמר לי "התמדה היינט איז נישט דא, דאס ווארט התמדה איז שוין נישט דא היינט, אז מען זעהט לערנען איז שוין גוט". (המושג התמדה כבר אינו קיים היום אם רק לומדים זה כבר טוב) (ח"ב עמוד רכ"ט).

ב. פעם בלכתי ברחובות ירושלים ראה אותי כ"ק אדמו"ר הבית ישראל מגור זצוק"ל וקרא לי לתוך ביתו והחל לשוחח עמי בארוכה, בתוך דבריו נענה ואמר: "אמאליגע חסידים, קאצקער חסידים, גרויסע מוחות, היו מאחרים זמן תפילת שחרית, מען האט זיך צוגעגרייט צום דאווענען מיט א התבוננות - דער טאטע [הרה"ק האמרי אמת] ז"ל האט עס שוין מנטל געוועהן - זיי האבן זיך געדרייט פארן דאווענען, געמאכט התבוננות, היינטיגע יונגעלייט דרייען זיך אהין און אהער, ארויף און אראפ, מיטן טלית אויפן אקסל, כאפן מוחות, איך ווייס וואס זיי טראכטן דעמאלטס, 'שטותים והבלים!' היינטיגע צייטן אין לנו שיעור רק התורה הזאת, מדארף לערנען און לערנען!" (חסידי קמאי קאצקער חסידים היה להם מוחות גדולים היו מאחרים את זמן התפילה, התכוננו לתפילה מתוך התבוננות, אבי האמרי אמת ביטל זאת, אברכים היום

מפיקחות יתירה, ווייזט אויס פון דעם אז צו א גרויסע פיקח איז נישט גוט צו זיין. (ח"ד עמו"ק"ב).

ד. כ"ק ארמו"ר זצוק"ל היה נוהג ללכת לכותל בחג השבועות, הוא יצא מביתו בבוקר לפני התפילה, וחזר אחר הצהריים, זכורני שפעם כאשר הלכנו ראינו את כ"ק אדמו"ר הבית ישראל מגור זצוק"ל בלווית ציבור רב חוזרים מתפילתם אצל הכותל, זה היה עדין בחיי אביו הק' האמרי אמת זצוק"ל, והם התפללו שם ותיקין. (חלק אייר סיון עמו"ת"ח).

ה' באדר - הרה"ק רבי ישעי' מפרא בעל הראשי בשמים זיע"א

בספה"ק ראשי בשמים (על קהלת ד"ה החכם) מפרש מאמר הכתוב "החכם עיניו בראשו" (קהלת ב, יד), ושאלו במדרש על זה וכי רק החכם עיניו בראשו, והלא אף עיני הכסיל הם בראשו, ומבאר הראשי בשמים דכיון שאצל הכסיל נעשו עיניו סרסורי עבירה, ומיד כשרואה איזה דבר לבו חומד אותו, נמצא שעניו אינם בראשו כי אם בלבו, משא"כ החכם נשארים עיניו תמיד בראשו ולא בלבו, דאם איז א יסוד אין אידישקייט,

ובענין זה עלה ברעיוני באמצע שיחתי עם איש אחד לפרש מה שאומרים בברכת אהבה רבה והאר עינינו בתורתך, ובפשטות פירושו הוא שמבקשים שיאיר הקב"ה את עינינו שנוכל להבין תורתו, אבל יל"פ עוד שאנו מתפללים שיאיר השי"ת את עינינו שנראה רק מה שמותר לראות עפ"י תורה, "מיר זאלן זעהן מיט א תורה'דיגע בליק" (שנראה עם מבט של התורה הקדושה), וכן יל"פ ודבק לבנו במצותיך, שמבקשים שמחשבות לבבינו יהיו רק במצותיך, מיר זאלן טראכטן א תורה'דיגע טראכט, ועל דבר זה צריכים להתפלל בכל יום, וכו'...

עס איז אלעמאל געווען אבער היינטיגע צייטן איז גאר געפערליך די וועלט, די היינטיגע נסיונות... עם איז נישט געווען אמאל, דער גאס איז א פרייע וועלט, עס איז אינגאנצן קיין וועלט נישט, דער

גוי'אישע וועלט איז זייער נידריג דאס איז משפיע,

ועל כן אז מען גייט אין גאס דארף מען וויסן אז מען האט נישט קיין שייכות מיט דער גאנצע גאס, מען גייט נאר אדורך אויף אן אינזל, וצריך לדעת אז מען הייבט אויף אן אויג אין גאס רחמנא ליצלן, דער אייבערשטער זאל אויפהיטן... עינא וליבא תרי סרסורי דעבירה...

דארף מען שטארק טראכטן מה שכתוב בתורה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, וכל אדם צריך לבטל את נטיית לבו ללכת אחרי ראיית העינים, וכן לבטל הנטייה ללכת אחרי מחשבת הלב, ובכלל זה יש להמאיס על תענוגי גשמיות, אפילו סתם גשמיות, פון איסורים איז דאך אפגערעדט, אלא אף גם כל הנאות הגשמיים כגון די צייטונגען מיט די בילדער מיט אלע שטותים און נארישקייטן, שיש בהם כמה לשון הרע'ס, פארשידענע ענינים זענען דא, על כל אלו זאל מען שטראק אכטונג געבן, ולא תתורו! (ח"ד עמו"פ"ח, כל השמועס היא כהמשך לבעל ההילולא בעל הראשי בשמים ונאמר בשמועס לבחורי החבורות דחסידי רחמיסטריווקא).

ה' באדר - הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זיע"א

א. שמעתי בשם כ"ק אדמו"ר מבאיאן זצוק"ל שיש להבין למה נפסקו הסדרות באמצע מעשה דפינחס, שבסוף פרשת בלק נכתב עצם המעשה, בתחלת פרשת פינחס נכתב השכר שננתנו לפינחס על זה, ולמה לא נאמר הכל ביחד, ואמר כי בעת שאדם עושה מעשה קנאות צריכין להתמין עד שיעבור סדרה אחת כדי לראות ולהתבונן אם היה מכוון בהקנאות לשם שמים או לא, ורק אז כשנתברר שכוונתו לשמים נותנים לו שכרו. (ח"ד עמו"רל"ו).

ב. שמעתי מכ"ק אדמו"ר זצוק"ל שאמר בשם הרה"ק מריזשין זי"ע עה"פ"לא איש א-ל ויכזב וכן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודיבר ולא יקימנה (במדבר

כג, יט), דהנה יש שני מיני צדיקים, יש צדיקים שהם יכולים לבטל הדינים בכוחות עצמם, אבל יש צדיקים שאין להם הכח לזה, רק יכולים לפעול שהקב"ה בעצמו ינחם על הרעה אשר חשב לעשות, וזה מרומז בכתוב כאן, "לא איש א-ל ויכזב", כשאין בנמצא צדיק כזה שיש בכחו לבטל הדינים של הא-ל ולעשותם כזב, "ובן אדם יתנחם", כלומר שגם אין צדיק כזה שיכול לפעול שהקב"ה יתנחם על הדינים, בעת ההוא "ההו"א אמר", כלומר שהקב"ה מעצמו יאמר שלא יעשה הדינים מה שחשב לעשות, "ודיבר ולא יקימנה", שלא יקיים דבר גזירתו, דבעת ההוא יצטרך הקב"ה בעצמו לעשות מעשה הצדיק. (ח"ד עמו"קפ"ה).

ג. שמעתי מכ"ק מו"ח זצוק"ל ששמע בימי נעוריו מחסיד זקן בעיר סקווירא שעוד הסתופף אצל הרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע ואמר ששמע מפה קדשו לבאר למה קדמה מסכת גיטין למסכת קידושין בסדר הש"ס, הרי לכאורה היה ראוי שתקדם מסכת קידושין למסכת גיטין כאשר הוא סדר מציאות הדברים, אלא הרמז בזה כי מתחילה צריך לקיים סוד מרע ורק אח"כ ועשה טוב,

דרך אגב נזכרתי שכאשר היה כ"ק אדמו"ר מבאיאן זצוק"ל חלש והלכתי לבקר, אמרתי לו בתוך הדברים מימרא זו של הרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע, על אתר העיר על הדקדוק הנזכר ואמר: "עס איז דאך א מהרש"א"! היינו על אמרם ז"ל (קידושין ג.) כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהא לו עסק עמהם, מעיר המהרש"א למה הקדימו גיטין לפני קידושין, וכתב שם שהוא מאותו הטעם שהקדים מסדר המסכתות גיטין לפני קידושין, ומבאר הדברים לפי דרכו, נתפעלתי מאוד איך שבהיותו חלש ושרוי על ערש דוי הגיב מיד בבהירות שזו הערת המהרש"א. (ח"ה עמו"רס"ט).

פנינים על פרשת משפטים (מלוכת מספרי אמרות טהורות)

א. איתא בשם הרה"ק מרוזין זי"ע (מובא בלקט יושר בפרשתינו) עה"פ רק שבתו יתן ורפא ירפא (כא, יט), ובגמרא (בבא קמא פה, א) דרשו ע"ז מכאן שניתן לרפוא רשות לרפאות, שבא ללמד דרך על דבר זה לחוד ניתנה רשות לרפוא, שיכול לרפאות את החולים, אבל אם בא לייאש את החולה ולומר לו שאין תרופה למחלתו, הנה על זה לא ניתנה לו רשות, ואין להרופאים הסמכות לומר דברים כאלה אלא רק לרפאות. (עמו"רע"א).

"ועבדתם את ה' אלקיכם", עבודה זו תפלה (תענית ב, א), וכתוב ועבדתם לשון רבים לרמז כי התפלה צריכה להיות בציבור, והנה ע"י שהולכים לביהמ"ד להתפלל תפלה בצבור, מוצאים שם אורחים ומביא אורח אל ביתו, ועפ"י הלכה נקטינן שהאורח מברך (שו"ע או"ח סי' ר"א ס"א), וזהו "וברך את לחמך", רצ"ל האורח יברך ברכת הזימון על הלחם, והנה ע"י שבא אורח מביא עמו רפואה כנ"ל, וזהו "והסירותי מחלה מקרבך". (עמו"רש"ה).

לעצור את הדם, אמר הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע שיערכו תיכף סעודה, וכן עשו שערכו תיכף סעודה ונעצר הדם, שאלו אותו הנוכחים מאין לקח זאת, נענה ואמר הנה כתיב "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו", פירוש אם רואים את האלקים, היינו מדת הדין, כלומר כששורין דינים, העצה לזה היא ויאכל"ו וישת"ו, שיעשו סעודה ועי"ז יהיו נמתקין כל הדינים, וע"ד זה פירש הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע את מאמר הכתוב סעודני ואושעה (תהלים קיט, קי"ז), שבעת שאדם זקוק לישועה העצה הוא סעודני, שיערוך סעודה, ועי"ז ואושעה"ה, תבוא אליו הישועה. (עמו"רש"ב).